

Маслиҳатҳои иловагӣ

1. Дар вақти харидорӣ ҳуҷҷатҳои экологӣ, ки тамғаҳои экологӣ доранд, интихоб намоед, чунки онҳо сифатҳои баланди экологӣ кафолат медиҳанд. То ба ин рӯз чунин тамға ба 280 намуд ҳуҷҷатҳои экологӣ аз ҷиҳати экологӣ тоза аз 25 гурӯҳҳои гуногун, ба монанди фурузонҳои каммасраф, хоҳаҳои либосшӯй, компютерҳо ва як қатор ашёҳои хизмати маиширо дар бар мегиранд, дода шудааст. Ахбори муфассалро дар ин бора ва тамғагузориҳои экологӣ ИА - ро Шумо метавонед бо чунин суроға дарёфт намоед: http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm

2. Кӯшед, ки маҳсулотҳои мавсимии истеҳсолкунандагони маҳаллиро истеъмол намоед – ин барои табиат хуб аст, чунки агар маҳсулот дар гармхона ё экосистемаи сунъӣ истеҳсол шавад, он нерӯи зиёдеро (барои нигоҳдории ҳарорат) талаб менамояд. Зиёда аз ин, ҳангоми ҳамлу нақли маҳсулот бо тайёра аз як гӯшаи дунё ба дигараш ончунон миқдори гази CO₂ хориҷ мешавад, ки 1700 маротиба бештар аз хориҷкунии мошинаи боркаш ба масофаи 50 км ҳангоми истифодабарӣ мебошад.

3. Ҳангоми харидорӣ асбобҳои бисоти хона (мебел) ва дигар маҳсулоти ҷубӣ, боварӣ ҳосил намоед, ки онҳо аз ҷуби бо усули дурусти коркарди ҷангал истеҳсол шудаанд. Корхонаҳои аз ҷиҳати экологӣ хайрхоҳ коркарди ҷангалро истифода мебаранд ва ба ҳамаи талаботҳо ҷавобгӯ ҳастанд, одатан ба маҳсулоташон тамғаи «FSC» ё «PEFC» - ро мегузоранд (метавонед ин ахборро аз чунин сайт дарёфт намоед: www.fsc.org ё www.pefc.org). Коркарди ноустувори ҷангал сабаби нестшавии он мегардад, ки дар сатҳи умумибашарӣ ба ихроҷи қариб 20 % гази CO₂ оварда мерасонад. Зиёда аз ин, ҳангоми тоза намудани масоҳатҳои ҷангалзорҳо онро месӯзонанд, ки сабаби ихроҷи иловагии гази CO₂ мегардад.

4. Ниҳол шинонед! Як дарахт ҳар сола ба ҳисоби миёна қариб 6 кг гази CO₂ – ро фуру мебарад. Дар тӯли 40 сол бошад, он қариб 250 кг гази CO₂ – ро фуру мебарад.

5. Дар вақти харидорӣ таҷҳизоти нусхабардорӣ боварӣ ҳосил намоед, ки он рӯи қоғаз дутарафа тарҳрезӣ (функцияи duplex – сарабле) менамояд. Барои нусхабардорӣ ҳуҷҷатҳои Шумо аз хизматрасонии марказҳои махсус истифода баред ва аз онҳо хоҳиш намоед, ки тарҳрезиро дар ду тарафи қоғаз иҷро намоянд. Ҳамин тавр, Шумо нерӯеро, ки барои истеҳсоли қоғаз лозим аст, сарфа менамоед.

6. Пеш аз ба чопбарории ҳуҷҷат ё ахбор аз компютери шахсиатон фикр намоед, ки ин нусхаи қоғазӣ оё дар ҳақиқат ба Шумо лозим аст. Аврупогии миёна ҳар моҳ қариб 20 кг қоғазро истифода мебарад!

Ташкилоти экологии «Маленькая Земля»

Нашрия дар доираи

«Барномаи мактабии истифодабарии захираҳои нерӯгӣ»

734001, Тоҷикистон, Душанбе, а/я 329

Почтаи-э: forearth@yandex.ru, www.little-earth.info.ms

Вэб-сайт ШПИРЭ: www.spareworld.org

ТАҒЙИРЁБИИ ИҚЛИМ

Нашри махсус. Сентябри 2010

Ҳадамоти иттилоотии ташкилоти экологии

«Маленькая Земля»

Мо аъзои Иттиҳодияи Байналмиллалӣ

Экологӣ - иҷтимоӣ

Талаш баҳри ободии Замин – шиори мо

Нашрия дар доираи
«Барномаи мактабии истифодабарии захираҳои нерӯгӣ» (ШПИРЭ)
бо дастгирии ҷамъияти Норвегии ҳифзи табиат нашр шудааст

Таҳияи Тимур Идрисов. Тарҷумаи Фаридун Базаров.
Сарчашмаҳои зерин истифода шудаанд:
«Тағйирёбии умумисайёравии иқлим» РЭЦА, с. 2004,
Ташкилоти экологии «Маленькая Земля». ширкат оиди тағйирёбии иқлим
Директорати муҳити зисти Иттиҳоди Аврупо, нақшаи амалиёти Милли
Ҷумҳурии Тоҷикистон барои паст намудани оқибатҳои тағйирёбии иқлим.
Дар муқова расм аз «Гринпис»

Нусхабардориро тарафдорем!

Душанбе с. 2010

2. Аз ҳама хуб кам кардани миқдори партовҳоро пешгирӣ намудан лозим аст, барои он, ки ё ба таври дигар партовҳо ихроҷи газҳои гармхонавиро ба вучуд меоранд (дар вақти истеҳсол, тақсимот ва партовкунӣ). Аз борҷомаи бисёркарата барои ношто (онеро, ки Шумо бо худ масалан ба корхона мебаред) ба ҷои борҷомаи яккарата истифода бурда Шумо нерӯро сарфа мекунед, ки барои истеҳсоли борҷомаи нав лозим аст.

3. Ҳангоми ба харид рафтан аз сумкаҳои бақуввати бисёркарата истифода баред, кӯшиш намоед борҷомаи пластикии яккаратаро камтар ё умуман харидорӣ нанамоед. Партовҳо на танҳо сабаби ихроҷи газҳои CO₂ ва метан ба фазои ҳавой мебошанд, онҳо боз ҳаво, хок ва обҳои зеризаминиро олуда месозанд.

4. Он масолаҳоро харидорӣ намоед, ки борҷома ё қуттии хурд дошта бошад, онеро, ки Шумо дар оянда аз нав пур карда метавонед (мисол: собуни моеъ, ки онро метавонед ҳар вақт ба собунқуттии махсус ҳангоми тамом шуданаш илова намоед), ин ташаббус миқдори партовҳоро кам карда нерӯро сарфа мекунад.

5. Партовҳои органикии худро коркард кунед. Партовҳои ИА (ЕС) сабаби ихроҷи зиёда аз 3% ҳамаи эмиссияи газҳои гармхонавӣ гаштааст, ки ин асосан гази метан мебошад ва аз пӯсиши партовҳои органикӣ ба вучуд меояд. Барои ҳамин дар вақти коркард ё ба пору мубаддал кардани партовҳои органикӣ, мисол дар боғ ё замини назди ҳавлигии худ Шумо ин масъалаи ҳалталабро ҳал менамоед. Асосан поруи органикиро дуруст тайёр кардан (бояд ҳавои тоза дохил шуда истад) лозим аст, вагарна пору пӯсида гази метанро ва бӯи нохушро ихроҷ менамояд.

Шумо метавонед шумораи партовҳоро бо ёрии ин маслиҳатҳои муфиду содда хело кам кунед!

Оё Шумо медонед?

Ҳар як шаҳрванди шаҳри Душанбе ҳамаҷуз 1 кг партови маиширо мепартояд. Сокинони шаҳри Душанбе қариб 1 миллионанд.

Барои истеҳсоли зарфи 1,5 литра ва партов кардани он нерӯи камтар нисбат ба оне, ки 3 – то чунин зарфҳои 0,5 литра истеҳсол кунем, лозим аст.

Дар ҳақон ҳар сол зиёда аз 4 триллион пакетҳои пластикии истеҳсол мешаванд. Имрӯз дар баъзе давлатҳо аз ин пакетҳо пардохтпулӣ рӯнда шуда мамлакатҳои дигар аз истифодаи он даст кашидаанд.

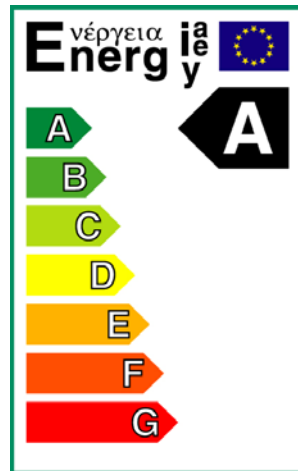
яҳдонро бо навъи дигар, ки системаи автоматии обшавии яхро дораду қариб ду баробар камтар барқро истеъмол мекунад, иваз намоед. Ҳангоми харидории ягон асбоби нави маишӣ (яҳдон, мошини ҷомашӯӣ, мошини зарфшӯӣ ва ҲОКАЗО) ба тамғаи он аҳамият диҳед. Дар Аврупо системаи тамғагузории сатҳи «А» ва «А+» нишони онанд, ки таҷҳизот самаранокии баланди сарфаи нерӯи барқро дорад.

8. Реҷаи дурусти хунокидиҳӣ нерӯро сарфа мекунад. Агар Шумо реҷаи аз ҲАМА баланди яхуниро муқаррар намоед, он на танҳо қувваи барқро барзиёд истеъмол мекунад, балки тамоми маҳсулоти хӯрокаатонро ях кунонида вайрон мекунад. Ҳаракат кунед, хӯроки аз ҳад сӯзон ва гармро ба яҳдон намонед. Бо ин Шумо барқро сарфа мекунед, чунки барои хунук кардани хӯроки гарм яҳдон аз ҳад зиёд кор мекунад.

9. Назорат кунед, ки обро аз ҳад зиёд наҷӯшонед. Одатан, термостати цилиндриро аз 60°C зиёд муқаррар кардан лозим нест. Ин қоида ба обгармунакҳо низ дахл дорад. Дар хотир доред, ки 70% нерӯи барқ дар хонаводаҳои Аврупо барои гарм кардани он ва 14% - и дигар барои гарм кардани об сарф мешавад.

Коркард намоед

1. Шиша, қоғаз, картон, пластик ва банкаҳои алюминиро аз дигар партовҳо ҷудо намоед. Коркарди 1 банки алюминий метавонад 90% нерӯро сарфа менамояд аз оне, ки барои истеҳсоли банкаи нав сарф мешавад. Зиёда аз ин, ҳангоми коркарди ҳар килограмм алюминий Шумо пеши роҳи ихроҷи 9 кг гази CO₂ – ро мегиред. Ҳангоми коркарди 1 кг пластик – 1,5 кг гази CO₂; ҳангоми коркарди 1 кг шиша қариб – 300 грамм гази CO₂; коркарди 1 кг қоғаз бошад пеши роҳи ихроҷи 900 грамм гази CO₂ – ро ва ихроҷи гази метанро (дар вақти пӯсиши қоғаз дар партовчо пайдо мешавад) пешгирӣ мекунад.

Тамғагузории нерӯгии ИА (ЕС)

Яҳдони сарфакунандаи нерӯ бо тамғаи сатҳи «А»

Коркарди партовҳо метавонад истифодаи нерӯро кам кунад

Тағйирёбии иқлим аз манзили зист оғоз меёбад

Тағйирёбии иқлим имрӯз ҳамчун масъалаи мушкили ҲАЛАЛАБ ва ба тамоми олам таҳдидкунанда назаррас мешавад. Бо вучуди ин бисёрии одамон ин масъалаи ҲАЛАЛАБРО нисбати худ дарк наменамоянд. Айни замон мо дигаргуншавии обу ҳаво, баландшавии сатҳи баҳрҳо, норасоии оби ошомиданӣ, пастшавии ҳосилнокии кишоварзиро ҳис мекунем, ки ҲАМАИ ин натиҷаи ихроҷи бемаҳдуди гази карбон аст. Алҳол зиёда аз 40 миллион одамон бо мушкилоти норасоии оби ошомиданӣ рӯ ба рӯ шудаанд, 30 соли охир бошад шумораи офатҳои табиӣ – обхезӣ, хушксолӣ ва тӯфонҳо дар тамоми олам хело афзудааст. Оқибатҳои тағйирёбии иқлим равшан аст.

Таҳдиди обшавии босуръати яхҳои кутбӣ, тағйирёбии чараёнҳои обҳои уқёнусҳо, ҷойивазкунии минтақаҳои иқлимӣ ва оқибатҳои ба он вобаста хеле воқеианд. Ин мушкилоти ҲАЛАЛАБИ ЯК ХАЛКУ ЯК ДАВЛАТ НАБУДА, балки масъалаи ҲАЛАЛАБИ УМУМИБАШАРИСТ, ЧИДДУ ҶАҲДИ УМУМИРО ТАЛАБ МЕКУНАД ВА АЗ КӯШИШИ ҲАР ЯК БОШАНДАИ ЗАМИН НИЗ ХЕЛЕ ВОБАСТА АСТ.

«Мубориза бо тағйирёбии иқлим аз манзили зист оғоз меёбад» - ин мақсади асосии ахборотест, ки ташкилоти экологии «Маленькая Земля» ба ҳар як шаҳрванди ҷумҳури расониданист, ки дар чорҷӯбаи ширкати худ оиди тағйирёбии иқлим ҷой додааст. Вазифаи асосии ин ширкат баланд бардоштани сатҳи хабардории шаҳрвандон оиди масъулияти онҳо нисбати ҳодисаҳои рӯйдиганда ва имконияти ёрирасонӣ дар ҳалли ин масъала мебошад.

Ин нашрия ба Шумо ахбори умумро оиди тағйирёбии иқлим пешкаш намуда иқдомҳоеро, ки Шумо ва аҳли оилаатон барои бартараф намудани оқибатҳои он карда метавонед, мефаҳмонад. Агар Шумо дар ин бобат бештар доништан хоҳед, ба ташкилоти экологии «Маленькая Земля» муроҷиат намоед.

Нишонаи мо: 734001, Тоҷикистон, Душанбе, қ/а 329;
Почтаи-э: <forearth@yandex.ru>, www.little-earth.info.ms

Тағйирёбии иқлим чист?

Истилоҳи тағйирёбии иқлим ба тағйирёбии умумибашарии ҳарорат, самт ва суръати шамол, миқдори боришот тааллуқ дорад. Ин тағйиротҳо натиҷаи гармшавии фазои ҳавоии Замин мебошад, ки онро бештар гармшавии умумибашар меноманд. Иқлими Замин дар тӯли садсолаҳо (асрҳо) тадриҷан тағйир меёфт. Марҳилаҳои хунуки ба марҳилаҳои гармшавӣ иваз мешуданд.

Вале дар вақтҳои охир суръати ин тағйиротҳо афзуда натиҷаҳои даҳшатангез мебошанд. Солҳои 80 – 90-ум даҳсолаҳои аз ҳама гармтарини асри ХХ гаштанд. Олимони қайд мекунанд, ки ивазшавии босуръати иқлим бо шарофати фаъолияти инсон ба вуқӯъ омада истодааст.

Фазои ҳавоии Замин гармиро, ки сатҳи сайёра меафканад, нигоҳ медорад. Дуоксиди карбон (гази гармхонавӣ), ки яке аз газҳои фазои ҳавой (атмосфера) мебошад, гармиро ба осонӣ нигоҳ медорад. Баъзе газҳои табиӣ гармхонавӣ ҳаррӯза дар қабатҳои болоии фазои ҳавой ҷамъ мешаванд. Мисол: дуоксиди карбон аз рустаниҳои пусида ва сӯхтор дар ҷангалзорҳо ба атмосфера ихроҷ мешавад.

Пештар равандҳои табиӣ танзимгари миқдори ихроҷи газҳои гармхонавӣ буданд, ки мувозинати онро барқарор менамуданд. Аммо даҳсолаҳои охир аз тарафи инсон бештар истифодабарии сӯзишвориҳои канданӣ ва нест кардани ҷангалзорҳо ба вайроншавии раванди табиӣ овард. Алҳол газҳои гармхонавӣ дар натиҷаи равандҳои истеҳсоли, инчунин аз партовҳои мошинҳо, заводҳо ва деҳгонаҳои гармидиҳанда ба вуҷуд меоянд. Ин миқдори газҳои гармхонавӣ мувозинатро дар фазои ҳавой вайрон кардаанд.

Масоҳатҳои калони ҷангалзорҳо дар натиҷаи сохтмони шаҳрҳо, истеҳсоли ҷубу тахта ва васеъ кардани майдони кишт талаф меёбанд.

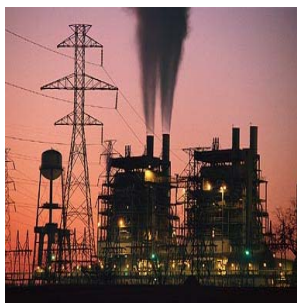
Оё Шумо медонед?

Дар садсолаи охир ҳарорати миёнаи рӯи Замин 0,6°C зиёд шудааст.

Олимони пешгӯӣ мекунанд, ки ҳарорати умумӣ дар олам соли 2100-ум 5,6°C гармтар нисбат ба соли 1990-ум хоҳад шуд. Ин ҳарорати рӯи Замин дар тӯли 50 миллион сол баландтарин ҳарорат хоҳад буд.

Аз оғози таҳаввулоти саноатӣ сатҳи CO₂ (гази асосии гармхонавӣ) дар фазои ҳавой 31% зиёд шудааст.

3. Андеша намоед, шояд тирезаи якқабата оинабандишудаатонро бо тирезаи ду ҷе сеқабата оинабандишуда иваз мекунед – ин кор албатта хароҷот металабад, лекин дар оянда Шумо ин маблағро тавассути кам шудани пардохтҳо барои нерӯи барқ бозрас гардонда боз сарфа ҳам хоҳед кард. Агар Шумо аз бозор тирезаҳои хуб (тирезаҳои чорҷӯбаашон дуқабата бо шишаҳои махсус оинабандишуда, ки фазои байни шишаҳо бо гази аргон пур шудааст ва гузарандагии пасти гармиро дорад) харидорӣ намоед, бо ин метавонед талаботи нерӯгии худро то 70% кам кунед.

4. Дар вақти тоза намудани ҳавои хона шамолдиҳии «зарбавӣ»-ро истифода намоед, яъне тирезаҳоро ба муддати кӯтоҳ васеъ кушоед. Ҳаво иваз мешавад, вале имкон надорад, ки сатҳи болоии ҳуҷраҳо сард намояд. Агар Шумо тирезачаро (форточка) кушода монед, ҳарорати хона паст шуда, барои гарм кардани он нерӯи зиёдеро сарф мекунед.

5. Хонае, ки гарминигоҳдории хуб (бо маводҳои гарминигоҳдоранда мучаҳҳазгардонии деворҳо, шифт, сақф ва дару тиреза) дорад, яке аз тариқҳои кам намудани ихроҷи гази CO₂ ва сарфаи нерӯ мебошад. Ихроҷи гармӣ тариқи деворҳо, шифт ва сақф то 50% аз шумораи умумии он мерасад. Бо маводҳои дастраси гарминигоҳдоранда обгармкунакҳо, қубурҳои шабакаи гармидиҳандаро мучаҳҳаз ва дар паси гармкунакҳои (батарея) радиаторӣ экранҳои инъикоскунандаи гармиро насб намоед.

6. Дар хотир доред, ки ҷои барои яхдон интихобкардаатон низ мавқеи худро дорад. Агар Шумо яхдонро дар наздикии плитаи барқӣ, обгармкунак ва ё дар ҷои офтобрас ҷойгир кунед, он гоҳ он нерӯро зиёд ва баръакс дар ҷои барҳавои салқин камтар истеъмол мекунед. Мисол, агар шумо яхдонро дар утоқе, ки ҳарораташ то 30 – 35°C мерасад, ҷойгир кунед, истеъмоли нерӯи барқии он дучанд меафзояд ва сабаби ихроҷи 160 – 320 кг гази CO₂ мегардад.

7. Агар яхдони Шумо кӯҳна бошад яхи онро тез – тез об карда истед, чунки қабати ғафси яхи он барои хунуккунӣ монеа шуда қувваи барқро бисёртар истеъмол менамояд. Беҳтараш,

Оё Шумо медонед?

Тоҷикистон аз камчиниҳои нерӯи барқ асосан дар давраи сармо танқисӣ мекашад (ин асосан аз поёнравии сатҳи оби обанборҳои асосӣ вобаста аст). Соли 2002 камчиниҳои нерӯи барқ қариб 2 миллион кВт/соатро ташкил дод. Зимистони соли 2006 – 2007 низ ин камчинӣ назаррас буд.

Аз маълумотҳои гуногун дар Тоҷикистон аз сабаби бад будани гарминигоҳдории хонаҳо барои гарм кардани масоҳати 1 метри мураббаӣ он 5 маротиба зиёд назар ба нишондиҳандаи миёнаи Аврупо нерӯ истифода мешавад.

дар ҳар километри роҳ нисбати бо қатора сафаркунанда ихроҷ менамояд. Катораҳои барқӣ, ки ба ҷои сӯзишворӣ нерӯи барқро истифода мекунанд ва дар навбати худ қувваи барқ бисёртар аз сӯзишвории канданӣ истеҳсол мешаванд. Ба ин ҳам нигоҳ накарда газҳои гармхонавие, ки он ихроҷ мекунад дар муқоиса бо ҳисоби шумораи мусофирон нисбати мошини сабукрав хело паст аст.

12. Тайёраҳо – сарчашмаи афзояндаи умумибашарии ихроҷи гази CO₂ мебошанд. Дарк кунед, Шумо метавонед ҳамчун алтернатива аз қатора истифода баред. Вале Шумо ихтиёр кардед, ки бо тайёра сайр кунед, шояд Шумо мехоҳед ихроҷи гази CO₂ – атомро «пардохт» намоед. Имрӯзҳо ташкилотҳои ҳастанд, ки метавонанд ихроҷи гази CO₂ – и Шуморо ҳисоб ва хайрияи ихтиёрие, ки месупоред онро барои лоиҳа ва барномаҳои рушди сарфакунии нерӯ, манбаҳои барқароршавандаи нерӯ ё азнавбарқарор намудани ҷангалзорҳо истифода баранд. Масалан масофае, ки тайёра бо самти Берлин – Будапешт – Берлин парвоз мекунад 1400 км – ро ташкил медиҳад ва ба фазои ҳавой 200 – 250 кг гази CO₂ – ро ба ҳисоби ҳар як мусофири ин тайёра ихроҷ менамояд. Нархи «пардохти» ин ихроҷ ба воситаи лоиҳаҳои гуногун 10 -13 доллари ИМА – ро ташкил медиҳад.

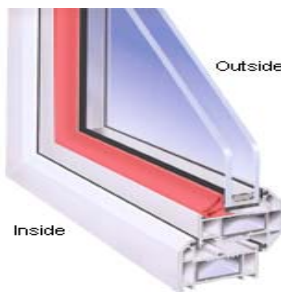
Кам кунед

1. Агар Шумо хонаи худро аз меъёр зиёд гарм накунед нерӯ ва маблағро сарфа хоҳед кард. Паст намудани ҳарорат фақат ба 1°C ба Шумо кӯмаки сарфаи аз 5 то 10% - и маблағи пардохтшавандаро барои барқ ва ҳар сол ихроҷи 300 кг гази CO₂ – ро аз ҳар хонавода баргараф менамояд.

2. Шумо метавонед нерӯро барои гарм намудани хона бо ёрии термостате, ки мурвати пасту баландкунак дорад ҳарорати дилхоҳатонро муайян намуда, онро сарфа намоед (агар Шумо чунин имконият дошта бошед). Шабона ва ё вақте, ки Шумо дар хона нестед, термостат ҳарорати хонаро муътадил ва ҳангоми аз хоб бедор шудан ё баргаштанатон аз кор термостат тариқи автоматӣ ҳароратро баланду мувофиқ мегардонад. Дар шароити мамлакатҳои Аврупо бо ҳамин тарик пардохти маблағи шабакаи гармидиҳандаро 7–15% кам мекунанд.

Ба нақшагирии дурусти хона

Тирезаҳои дуқабата оинабандишуда нерӯро сарфа мекунанд

Ҳароратгузори бо ёрии термостат

Пас аз он шумораи дарахтҳо, ки хусусияти фурубарии диоксиди карбонро аз фазои ҳавой (атмосфера) доранд, кам мешаванд. Дар атмосфера мувозинати газҳо тағйир меёбад, ки натиҷааш нигоҳдории бештари гармӣ мебошад. Чӣ қадаре, ки бештар гармӣ боқӣ монад, ҳамон қадар рӯи Замин бештар гарм хоҳад шуд.

Тағйирёбии иқлим – масъалаи ҳалталаби умумибашарии экологист. Сабаби асосии тағйирёбии иқлим дар сайёра – олудашавии фазои ҳавой дар натиҷаи фаъолияти инсон мебошад. Ифлосшавии ҳаво бо моддаҳои гуногун ба вучуд меояд, вале сабабгорҳои асосӣ инҳоянд:

- **Диоксиди сулфур (SO₂).** Сабаби ба фазои ҳавой воридшавиаш - сӯхтани сӯзишворӣ дар гармидиҳандаҳои маишӣ (Шабакаҳои гармию барқӣ).
- **Оксидҳои нитроген (NO, NO₂, N₂O₃, NO₃, N₂O₅),** ки дар газҳои ихроҷии автомобилҳо дида мешаванд.
- **Оксиди карбон (CO) – гази диққи нафас,** ба ҳаво дар натиҷаи нопурра сӯхтани сӯзишвории канданӣ ворид мешавад.
- **Сиёҳии дуд ва чанг (заррачаҳои баркашшуда),** ки дар пайвастиҳои чунин металлҳо: қурғошим ва кадмий ҳангоми сӯхтани сӯзишворӣ пайдо мешаванд, ҳаворо олуда месозанд.

Дар 200 соли охир миқдори оксиди карбон дар фазои ҳавой (атмосфера) қариби 30% аз ҳисоби сӯхтани сӯзишвории канданӣ, нестшавии ҷангал (ҳамчун натиҷаи фаъолияти инсон) зиёд шудааст. Ба ҳамаи ин нигоҳ накарда, инсоният боз ҳам бештар ангиштсанг, гази табиӣ ва нафтро истифода бурда, гӯшаҳои дастнораси табиатро нест карда истодааст.

Раванд ончунон бузург буда ба тағйиротҳои умумибашарӣ дар муҳити зист оварда мерасонад.

Оё Шумо медонед?

То соли 2030 шумораи автомобилҳо дар ҷаҳон 50% зиёд хоҳад шуд.

Башарият алҳол 2 баррел нафтро нисбати 1 баррели истеҳсолшуда сарф мекунад.

Барои сарф намудани триллиони якуми баррели нафт ба инсон 125 сол лозим шуд. Барои сарфкунии триллиони дигари нафт ҳамагӣ 30 сол лозим аст.

Дар тӯли 20 соли минбаъда мо 40% зиёдтар нафтро нисбати ҳозира истифода хоҳем бурд.

Оқибатҳо чӣ гунаанд?

Экосистемаҳо дигаргун хоҳанд шуд
Дар натиҷаи гармшавии умумибашарӣ, ҳарорат дар сайёра 0,8 – 2,4°C баланд мешавад, ки ба ҳалокати экосистемаҳои зиёд оварда мерасонад. Баъзе қитъаҳои сайёра оқибатҳои фалокатовар интизоранд. Вақти омадани баҳор, обшавии яхҳо, шукуфонӣ ва нашъунамои рустаниҳо, лонагузори паррандагон, тухмгузори моҳиҳо, ҳичрати ҳайвонҳо иваз мешавад. Оқибатҳои чунин равандро пешгӯӣ кардан хело мушкил аст. Аллакай дигаргуншавии алоқаҳои байнинамудӣ ба мушоҳида мерасад.

Баъзе мамлакатҳо аз байн хоҳанд рафт
Олимон ба ҳулосае омаданд, ки зиёдшавии ҳарорат ба 1,5 – 4,5°C дар охири садаи оянда ба 40 – 120 см баландшавии сатҳи оби баҳр оварда мерасонад. Дар натиҷа бисёр қазираҳои хурд зери об монда, дар фосилаҳои наздисоҳили обҳези ба амал меояд (дар мисоли Ҳолландия). Оби шӯри уқёнус бо оби ошомиданӣ омехта шуда сабабгори нестшавии бисёр маҳалҳои моҳигирӣ хоҳад шуд. Зиёда аз ин аз эҳтимол дур нест таҳияе, ки мувофиқи он самти ҷараёни зеробии Голфстрим тағйир хоҳад ёфт ва сабаби ҳодисаҳои гушношунид дар рӯи Сайёра хоҳад шуд.

Пиряхҳо об хоҳанд шуд
Гармшавӣ ба об шудани пиряхҳо оварда мерасонад, ки алҳол дида мешавад. Як қатор олимон дар он ақидаанд, ки даҳсолаҳои наздик Ҳимолой, Алп, Андҳо ва қаторкӯҳҳои Тиён – Шон аз қабати барфӣ худ маҳрум мешаванд. Аз он ҷумла ғафсии пиряхҳои Ҳимолой ҳар сол 10 – 15 метр кам шуда истодааст. Дар натиҷа сатҳи оби ҳафт дарёи калонтарини Осиё тез баланд шуда пас аз чанд даҳсола ҳамин тавр тез паст хоҳад шуд. Пеш аз ҳама ин ба дарёи калонтарини Чин «дарёи зард» - и Янззи, инчунин ба дарёи Ҳинд ва Ганг дар Ҳиндустон даҳл дорад. Дар

Оё Шумо медонед?

Олимон ба он ақидаанд, ки сатҳи баҳр метавонад зиёда аз 40 см дар соли 2100 баланд шавад. Баъзеҳо бошанд, гумондоранд, ки он зиёда аз 80 см баланд мешавад.

Изтироби махсусро қабати яҳии Ғарбӣ - Антарктикӣ меорад. Обшавии он метавонад сатҳи уқёнуси ҷаҳониро ба 4 – 6 метр баланд кунад.

Аз солҳои 1950 – ум дар натиҷаи гармшавии умумибашарӣ қабати яҳи Антарктикӣ 40% тунуктар гаштааст.

5. Назорат кунед, ки чархҳои мошинатон дуруст бо ҳаво дам шудаанд. Агар фишори он ба (1 бар) 0,5 атмосфер паст шавад, мошинаи Шумо 2,5% зиёдтар сӯзишвориро истеъмола намуда 2,5% гази CO₂ – ро зиёдтар ба фазои ҳавой ихроҷ менамояд.

6. Дар муҳарриқи мошинатон рағани молидани камчаспро истифода баред. Ин раған соишро кам карда ҳаракати узвҳои муҳаррикро дақиқ менамояд. Рағани хуб истеъмоли сӯзишвориро ва дар навбати худ ихроҷи гази CO₂ – ро низ зиёда аз 2,5% паст мекунад.

7. Агар дар боми мошинатон боғочмонак дошта бошед, он метавонад (хоҳ ҳоли бошад) бо сабаби ба шамол муқобилият намудану вазни иловагӣ доштани истеъмоли сӯзишвории мошинатон ва ихроҷи гази CO₂ – ро 10% зиёдтар намояд. Барои ҳамин онро дар вақти нодаркорӣ гирифта монед. Ҳангоме, ки боғочдон пур аст, мошинаи Шумо сӯзишвориро 20 – 30% зиёдтар истеъмола менамояд.

8. Мошинаро тез наронед, зеро сӯзишворӣ камтар сарф шуда гази CO₂ ҳам камтар ихроҷ мешавад. Агар Шумо бо суръати 120 км/соат ҳаракат намоед, мошинатон 30% зиёдтар нисбат ба он, ки суръатон 80 км/соат бошад, сӯзишворӣ истеъмола мекунад.

9. Аз хотир набароред ва муҳарриқи мошинатонро дар вақти истодан ба мӯҳлати кӯтоҳ ҳам бошад, хомӯш кунед! Ин кори Шумо ихроҷи зиёдатии гази CO₂ – ро ба фазои ҳавой пешгирӣ менамояд.

10. Ҳангоме, ки дар мошина ҳавохунукунак (кондиционер) кор мекунад, истифодаи сӯзишворӣ ва ихроҷи гази CO₂ 5% зиёдтар мегардад. Агар даруни мошинатон ниҳоят гарм шавад, аввал тирезаҳоро кушода онро чанд дақиқа шамол диҳед ва баъд ҳавохунукунакро ба кор андозед, дар ин маврид сӯзишворӣ камтар сарф мешавад.

11. Агар имконият дошта бошед ба ҷои мошина бо қатора ба сафар бароед. Ҳисоб кардаанд, ки нафаре агар бо тариқи мошин сафар кунад, се маротиба зиёдтар гази CO₂ – ро

Знаете ли Вы

Як қатор шаҳрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон барои вусъати нақлиёти дучарха (велосипед) шароити хуб доранд, лекин роҳбариятҳои маҳалли то ҳол ба ин масъала аҳамият намедиханд.

Дар шаҳри Куритибаи Бразилиё зиёда аз 2 миллион нафар аҳоли фаёлона нақлиёти хуб ривожёфтаи ҷамъиятиро истифода мебаранд.

Пиёда гардед

1. Агар Шумо одатан бо мошини шахсиатон ба кор меравед, акнун бо намудҳои дигари алтернативӣ инро иҷро намоед: бо велосипед, пиёда, бо мошини ҳамсоиятон ё шинсатон, ки Шуморо то кор бурда метавонад ва ё бо нақлиёти чамъиятӣ. Ба ҳисоби миёна ҳар як литр бензине, ки дар муҳаррики автомобил месузад, сабаби ихроҷи зиёда аз 2,5 кг гази CO₂ мегардад.

2. Ҳаракат кунед ба масофаҳои наздик тавассути мошин наравед, чунки муҳаррики он ба ҳадди лозима гарм нашуда сӯзишвориро нисбатан зиёд истеъмол мекунад ва ихроҷи гази CO₂ аз меёр зиёдтар хоҳад шуд. Тадқиқотҳо нишон медиҳанд, ки дар шаҳрҳои Аврупо ҳар як дуҷум рафтуомад ба масофаҳои на камтар аз 3 км рост меояд. Ин масофаро бо велосипед ё пиёда гузаштан мумкин аст, ки барои саломатӣ хеле муфид мебошад.

3. Ҳаракат кунед, мошини сабукрави худро мустақилона ё бо дастгоҳе, ки фишори баланди обшӯи дорад, шӯед, нисбат дар қароргоҳҳои мошиншӯи, ки манбаҳоро зиёд истифода мебаранд, он имкон медиҳад обро кам истифода бурда барқро сарфа намоед.

4. Агар Шумо қарор додед, ки мошини нав харидорӣ намоед, ҳаракат кунед мошинеро интихоб намоед, ки сӯзишворӣ сарфакунанда бошад. Дарк намоед: агар Шумо дар як сол 15 000 км роҳро тай намоед (нишондоди миёнаи Аврупо) ва мошинаеро интихоб намудаед, ки дар 100 км ҳамагӣ 5 литр сӯзишворӣ сарф мекунад (ба ҷои мошинае, ки 7 литр истеъмол мекунад), метавонед дар 1 сол 300 литр сӯзишвориро сарфа намоед. Ин ба Шумо имконият медиҳад сол то сол 300 – 400 Евро сарфа намуда ихроҷи 750 кг гази CO₂ – ро ба фазои ҳавои кам кунед. Аз рӯи қонунгузори ИМА истеҳсолкунандагони автомобил ўҳдадоранд, ки ахборро оиди ихроҷи гази CO₂ ва метёри сарфи сӯзишвориро дар рекламаи мошинҳои нав ва толорҳои фурӯши мошин аниқ нишон диҳанд.

Оё Шумо медонед?

Сарчашмаи олдашавии фазои ҳавои дар шаҳри Душанбе (зиёда аз 80%) ин нақлиёт мебошад. Қариб 80%-и нақлиёт ба талаботҳои ҳозиразамони санитарӣ ҷавобгӯ нестанд.

Дар олам технологияҳои экологии муосири соҳаи нақлиёт босуръат тараққӣ ёфта истодаанд: масалан, ҳоло истеҳсоли маҳдуди мошинҳои, ки муҳаррикашон бо сӯзишвории ҳидрогенӣ ва муҳаррики «Негрэ», ки бо ҳавои тазъйқдодашуда кор мекунад ривҷ ёфта истодааст.

ҳолати саршавии хушксолӣ ба масоҳати хисороти иқтисодӣ баҳо додан душвор аст, чунки бисёрӣ халқи таҳҷой аз ҳисоби кишоварзӣ умр ба сар бурда ба обёрии заминҳои қорам мўхтоҷанд.

Офатҳои табиӣ зиёд мешаванд

Олимони тахминдоранд, ки гармшавии умумисайёравӣ инчунин ба зиёдшавии шиддатнокӣ ва миқдори тундбоду тўфон оварда мерасонад. Ба ғайр аз ин, масоҳати заминҳои, ки аз тундбод осеб мебинанд, зиёд хоҳад шуд. Мо ҳоло шохиди ин офатҳо шуда истодаем. Хушксолӣ ва сўхтори қангалзорҳо бо боришоти беист иваз шуда, обхезиҳо дар мамлакатҳои Аврупо, тундбодҳои Эль-Ниньо, Катрина ва тўфонҳои фалокатовар дар минтақаҳои баҳри Қариб ва Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ба амал омаданд. Шумораи офатҳои табиӣ дар тамоми минтақаҳо зиёд шуда истодаанд. Нусхакашии компютери гармшавии умумисайёравӣ нишон медиҳад, ки ин офатҳо бештар шуда оқибатҳои хатаробовар хоҳад шуд.

Дар маърӯзаи Созмони Милали Муттаҳид, ки аз тарафи 18 ташкилоти хайркунанда ва гуманитарӣ пешниҳод шуд, сабабгори асосии ин ҳолат тағйирёбии иқлим гуфта шудааст. Дар маърӯза қайд гардидааст, ки дар натиҷаи тағйиротҳои иқлимӣ шумораи одамони аз оби ошомиданӣ маҳрумбуда афзуда хатари бемориҳои сирояткунанда зиёд хоҳанд шуд, озуқаворӣ кам шуда шумораи ҳичраткунандагон зиёда аз 150 миллион нафар хоҳад шуд.

Гарчанде таъсири саҳеҳи тағйирёбии иқлим то ҳол муайян нест, вале бешубҳа ин таъсири ҳалокатовар ба ҳаёти иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва сиёсии тамоми олам хоҳад шуд. Ҳамин тавр, аз интиҳоби дурусти ҳозираи мо хусусияти гармшавии умумисайёравӣ дар даҳсолаи минбаъда вобастагӣ дорад. Баҳогузори микёси оқибатҳои тағйирёбии иқлим баҳри ҳаёт дар рӯи Замин хело мушқил аст. **Фақат мо дарк мекунем, ки он умумисайёравист...**

Оё Шумо медонед?

Зарар аз офатҳои табиӣ доим меафзояд. Аз рӯи маълумотҳои ширкати машҳури суғуртаи Munich Re, дар соли 2004 зарари умумибашарӣ 60 миллиард долларро ташкил дод. Дар соли 2005 бошад – нишондиҳандаи рекордӣ - 200 миллиард доллари ИМА –ро ташкил дод. Ин офатҳо натиҷаи тағйироти харобиовари иқлим мебошанд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи маълумоти ВҶФ соли 2005 зарари иқтисодӣ аз офатҳои табиӣ зиёда аз 33 миллион доллари ИМА-ро ташкил дод.

Тағйирёбии иқлим дар Тоҷикистон

Тағйирёбии иқлим ба захираҳои табиӣ, иқтисодӣ ва саломатии аҳоли таъсири гуногун мерасонад. Балансҳои ҳарорати ҳаво ба 2 – 30С раванди вайроншавии ҳолати яхкуниро пурзӯр менамояд. Мувофиқи пешгӯиҳо, дар Тоҷикистон ҳазорҳо пирияхҳои хурд нест мегарданд. Масоҳати умумии пирияхҳои кишвар метавонад 20% ва ҳаҷми он 25 – 30% кам шавад.

Дар давраи аввал обшавии пирияхҳо ба зиёдшавии ҷараёни дарёҳои ҷудогона мусоидат намуда, дар навбати худ ҷараёни дигар дарёҳои камобро пардохт менамояд ва дар охир сатҳи оби дарёҳо фалокатовар паст хоҳад мегардад. Ин ба афзуншавии камчинии об оварда расонида, сабаби бад шудани вазъии кишоварзӣ мегардад.

Аз ҳад зиёд об шудани барфу пирияхҳо сабаби зиёд шудани офатҳои табиӣ мегардад. Мувофиқи ахбороти Вазорати ҳолатҳои фавқуллода танҳо дар соли 2005 наздики 4789 манзили зист вайрон шуда зиёда аз 33000 шахрвандон зарари моддӣ дидаанд.

Тағйирёбии иқлим бо чунин таъсирҳои манфӣ мисли нодуруст интиҳоб намудани ҷарогоҳи ҷорво, нест кардани ҷангалзорҳо, истифодаи нодурусти заминҳои қорам раванди вайроншавии қабати онро пурзӯр менамояд. Ҳавои аз ҳад гарм бошад, ба биёбоншавӣ оварда ҳосилнокиро нест мекунад. Ҳамаи ин зуҳуроти нохуш ба оқибатҳои офатовар барои рушди кишоварзӣ дар ҷумҳурӣ оварда мерасонад.

Дар системаҳои экологии ҷумҳурӣ бошад, тағйирёбии амудии сарҳадҳои паҳншавии олами наботот ва ҳайвонот пайдо хоҳад шуд. Таъсири бештари гармшавӣ ба наботот хоҳад расид.

Дар натиҷаи гармшавӣ эҳтимолияти хатари паҳншавии бемориҳои сироятӣ - паразитарӣ, аз он ҷумла табларза зиёд хоҳад шуд.

Оё Шумо медонед?

Мувофиқи таҳияи тағйирёбии иқлим зиёдшавии ҳарорати миёнаи солона дар Тоҷикистон соли 2050 – ум 1,8 – 2,9°C-ро ташкил хоҳад дод. Дар давраи гармо бошад, дар баъзе минтақаҳо ҳарорат то 4,9°C зиёд хоҳад шуд.

Дар марҳилаи солҳои 1991 то 2000 талафоти ҳарсолаи ҳаҷми маҳсулоти кишоварзӣ Тоҷикистон аз ҳодисаҳои офатовари обухавошиносӣ ва омилҳои ба онҳо вобаста зиёда аз 1/3 ҳиссаи ҳамаи талафотро ташкил дод.

7. Боварии қатъӣ доред, ки Шумо мошинаҳои либосшӯӣ ва зарфшӯиро он вақт истифода мебаред, ки либос ва зарфҳои ифлос хеле зиёд ҷамъ шудаанд. Лекин агар қарор додаед, ки ин мошинҳо то нисфи ғунҷоишашон кор кунанд, тугмаи «реҷаи сарфа» ё «истифодаи нисф» - ро пахш намоед. Боз донед, ки ҳоҷати баланд намудани ҳарорати об лозим нест, зеро хоқаҳои шустушӯии ҳозиразамон хело пурмаҳсуланд, ки либос ва зарфҳои ифлосро ҳатто бо ҳарорати пастӣ об тоза мекунад.

8. Тугмачаи «хушккунӣ» - ро ҳангоми зарурият истифода баред, зеро ҳар як даври хушккунӣ ихроҷи 3 кг гази CO₂ – ро ба вуҷуд меорад. Бехтараш либосро бо усули оддитарин дар ҳавои кушод хушк кунед, зеро он умри либосро дароз намуда муҳити атропогенро тамоман ифлос нахоҳад кард!

9. Агар Шумо обро мувофиқи як пиёла чой ҷӯшонед, пас нерӯи зиёдеро сарфа менамоед. Агар тамоми аврупоиён обро ба қадри заруриятон меҷӯшониданд ё ақаллан 1 литр камтар дар як шабонарӯз истифода мебуданд, аз нерӯи сарфагардида 1/3 тамоми кӯчаҳои Аврупо равшан мегардиданд.

10. Ҳангоми хӯрокпазӣ сарпӯши дедро маҳкам кунед – ин имконияти сарфа кардани нерӯи зиёдро медиҳад. Бехтараш деғҳои «тезпазак» ё «буғпазак» - ро истифода баред – онҳо 70% нерӯро сарфа мекунад.

11. Оё Шумо медонед, ки дар вақти шустушӯӣ души кӯтоҳмуддат ба ҷои ванна метавонад оби гарми зиёдро сарфа кунад? Зеро он 4 маротиба камтар нерӯро барои гарм кардани об талаб менамояд. Барои сарфа кардани оби гарм ва нерӯ аз саракҳои нави душ, ки хеле қулайанд ва оби хунукро сарфа мекунад, истифода баред.

12. Барои тоза намудани оби ошомидани нерӯи зиёде сарф мегардад. Агар Шумо ҳангоми дандоншӯӣ ҷумаки обро ҳар замон маҳкам кунед якчанд литр обро сарфа мекунад.

13. Аз як ҷумаки каме вайроншуда дар муддати як моҳ он қадар об ҷорӣ мешавад, ки бо он Шумо метавонистед ваннаро пур кунед. Бинобар ҳамин боварӣ ҳосил кунед, ки ҷумакро саҳт маҳкам кардаед.

3. Таҷҳизотро дар речаи «Standby» (речаи интизорӣ) нагузored – тугмаҷаҳои «васлак» ва «хомӯшкунак» - ро истифода баред. Оинаи нилгуне, ки дар давоми як рӯз 3 соат кор мекунад (шахрванди аврупоии миёна ҳамин қадар вақти худро барои дидани барномаҳо сарф мекунад) ва 21 соати дигар дар речаи интизорӣ истода 40% нерӯро зиёдтар истеъмолад мекунад. Агар ҳамаи аврупоиён таҷҳизотҳои барқиашонро ба ҷои дар речаи интизорӣ мондан хомӯш мекарданд, нерӯи сарфашуда барои таъмини тамоми кишвари Белҷик мерасид.

4. Шояд Шумо пай бурда бошед, хангоми аз хотир баровардани ҷудо кардани росткунак (адаптерро) аз шабакаи барқӣ (розетка) дар вақти пуркардани нерӯи аккумулятори телефони мобилӣ он гарм мешавад, гарчанде телефони мобилӣ ба он пайваст нест. Ин аз он сабаб рух медиҳад, ки гарчанде телефони мобилӣ ба он пайваст набошад ҳам он нерӯи барқро истеъмолад менамояд. Ҳисоб кардаанд, ки 95% - и нерӯ беҳуда сарф мешавад, агар шумо росткунакро бе телефон холи гузored.

5. Кондиционерҳо «хурандаи неру» мебошанд, зеро кондиционерии миёна 1000 Ваттро истифода намуда сабабгори ихроҷи 650 грамм CO₂ дар ҳар соат буда ба соҳибаш 10 Евро - цент дар 1 соат зиён меорад. Ивазкунандаи (алтернатива) он шамолдиҳаки барқӣ аст, вале агар Шумо кондиционерро бештар писандед, ҳаракат кунед, ки онро оқилона истифода намуда хангоми харидорӣ шакли каммасрафаширо интихоб намоед.

6. Вақти интихоби манбаҳои нерӯ кӯшиш намоед, ки аз сарчашмаҳои барқароршаванда – «сабз» дар он ҷое, ки ин мумкин аст истифода баред. Айни замон танҳо 14% нерӯи барқ дар Аврупо тариқи манбаҳои барқароршаванда ба монанди нерӯҳои об, шамол, офтоб, хамираи биологӣ ва биогаз истеҳсол мешаванд. Дар хотир доред, ки пешниҳод аз талабот вобастагӣ дорад.

Андеша намоед, шояд Шумо рӯи боми хонаатон нерӯгоҳи хурди офтобӣ (панели офтобӣ) насб мекунад?

Оё Шумо медонед?

Аз рӯи баҳодихии мутахассисони донишқадаи физика ва техникий Академияи улум, тавассути офтоб Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад талаботи худро то 20% бо нерӯи барқ таъмин намояд.

Имрӯзҳо танҳо дар Ҷопон, Олмон ва ИМА фотопанелҳои офтобӣ ба зиёда аз 400 000 хонаҳо хизмат расонида истодаанд.

Нархи нерӯи шамол имрӯз муқоисаомез бо нархи истеҳсоли як киловатт соат хангоми истифодаи гази табиӣ буда, нисбати ангишт бошад арзонтар мебошад.

Масъалаи ҳалталабро чӣ тарз бояд ҳал кард?

Созишномаҳои байналхалқӣ

Иттиҳодияҳои байналхалқӣ масъалаи ҳалталаби тағйирёбии иқлимро айни замон ҷиддӣ қабул карданд. Соли 1992 Созишномаи чорҷубавии Милали Муттаҳид оиди тағйирёбии иқлим қабул карда шуд. Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ин созишнома соли 1998 ҳамроҳ шуд.

Соли 1997 як қатор мамлакатҳо Протоколи Киотро ба имзо расониданд. Ин протокол давлатҳои мутараққиро маҷбур месозад, ки ихроҷи гази CO₂ ва дигар газҳои гармхонавиरो ба фазои ҳавой ҳатман кам кунанд, агар ин ҳоло ихроҷи он хело зиёд бошад.

Намудҳои гуногуни нерӯ

Айни замон тақрибан 80% нерӯи дар ҷаҳон истеҳсолшаванда дар асоси сӯхтани сӯзишворихоӣ қандани: нафт, гази табиӣ, торф ва ангишт истеҳсол мегарданд ва танҳо 5 % ин нерӯ тариқи манбаҳои барқароршаванда ҳосил мешавад.

Мо БОЯД ин таносубро баръакс намоем!

Манбаҳои барқароршавандаи нерӯ (нерӯи офтоб, шамол, об, хамираи биологӣ, мадду ҷазри баҳрҳо ва геотермалӣ) метавонанд баҳри хифзи муҳити зист ва пастшавии сатҳи камбизоатӣ мусоидат кунанд. Аксаран, онҳо худмукторанд, самараноканд ва захираҳои иловагиро талаб намекунанд.

Ба нобудшавии системаҳои экологӣ хотима дода шавад!

Ҳучумҳои гуногун ба системаҳои экологии дастнозада бояд қатъ гардад, зеро системаҳои табиӣ биологӣ гази CO₂-ро фуру бурда дар нигоҳ доштани мувозинаи он дар табиат элементи асосӣ мебошанд. Хусусан ҷангалҳо аз ўҳдаи ин вазифа хуб мебароянд. Лекин дар бисёр минтақаҳои олам ҷангалҳо бо суръат нест шуда истодаанд. Ботлоқзорҳоро хушк карда обанборҳои калони сунъӣ месозанд, ки боиси тағйирёбии манзараҳои табиӣ мегарданд.

Оё Шумо медонед?

Шӯрои Аврупо 40 номгӯй ҷораҳои гуногунро муайян сохт, ки амалӣ гардонии онҳо сабаби ду маротиба кам шудани ихроҷи гази гармхонавӣ мегардад.

Бритониёи Кабир меҳодад ихроҷи гази CO₂-и мамлакатаи худро ба фазои ҳавой дар соли 2010 ба миқдори 20% кам кунад.

Дар Тоҷикистон қисми зиёди нерӯи барқ (98%) дар НОБ - ҳои калон истеҳсол мешаванд.

Маблагузори ба нерӯҳои барқароршаванда
Маблагузори ба нерӯи барқароршаванда ва тараққиёти ҳарҷонибаи он дар сатҳҳои гуногун метавонанд ҳиҷрати аҳолии деҳотро ба шаҳр пешгирӣ намуда, ба баландшавии сатҳи зиндагӣ мусоидат намояд. Барои фаъолон дар амал татбиқ намудан ва истифода бурдани манбаҳои барқароршавандаи нерӯ давлатҳо бояд ӯҳдадори таъминоти молиявиро қабул намуда шароитҳои қонуниро барои беҳбудӣ фароҳам оваранд.

Қонунҳои нав ва муқофотҳо

Ҳукуматдорони тамоми мамлакатҳои дунё бояд қонунҳоеро қорӣ намоянд, ки мувофиқи он шахсоне, ки ба фозои осмонӣ зиёдаи CO_2 -ро ихроҷ менамоянд, оиди онҳо андозаи калон муқарар намоянд ва андозаи маҳсулоти масрафкунандаи нерӯро кам кунанд, барои истифодабарии нерӯҳои барқароршаванда маблагузори намоянд, хонаҳои нави сарфакундаи нерӯ сохта иншоотҳои мавҷудбударо бо маводҳои гарминигӯдоранда мучаҳҳаз гардонанд.

Сарфакунии нерӯ

Ба бисёр кишварҳо лозим аст аз НОБ - ҳои калон ба НОБ - ҳои хурди маҳаллӣ гузаранд. Зиёда аз ин иваз намудани таҷҳизотҳои кӯҳна дар нерӯгоҳҳои оби - барқӣ онҳоро боз ҳам фоиданоктар хоҳад намуд. Муҳим он аст, ки технологияҳои нави нерӯсарфакунандаро такмил дода бояд самаранок дар истеҳсолот истифода бурд. Ин имкон медиҳад, ки захираҳои сарфа ва ихроҷ (партовҳо) кам гардида дар бозори ҷаҳонӣ рақобатпазир хоҳад шуд.

Усулҳои нави сайёҳӣ

Мо бояд сайёҳатро хирадмандона оғоз намоем. Айни замон мошинҳои сабуқрав, ки муҳаррикашон бо қувваи барқ ва ё гидроген қор мекунанд мавҷуданд. Ҳукумати кишварҳо бояд истифодаи намудҳои нави аз ҷиҳати экологӣ беҳтари нақлиёти шахсӣ ва ҷамъиятиро, инчунин рушди инфрасохторро барои дучархаронон (велосипедронҳо) ҳаматарафа дастгирӣ намояд.

Оё Шумо медонед?

Ҳукуматҳои мамлакатҳои гуногун ҳар сол барои манбаҳои анъанавии нерӯ (сӯзишвори канданӣ) зиёда аз 300 миллиард доллари ИМА-ро сарф мекунанд.

Агентии Байналхалқии энергетикӣ ҳисоб кард, ки мамлакатҳо бояд зиёда аз 16 триллион доллар дар муддати 30 соли минбаъда маблагузори намоянд, то ин ки сатҳи таъминоти нерӯгии худро ҳифз намуда онро оҳиста баланд бардоранд.

ШУМО ҲАМ БА ИҚЛИМ МАСЪУЛ ҲАСТЕД

Мо низ метавонем дар хонаҳоямон, утоқҳои қорӣ ва нақлиётамон «иқлимро назорат» намоем. Мурвати фурузонакро тоб дода мо метавонем хонаро дар зимистон гарм ё баръакс Ҳангоми гармо хунук кунем. Бинобар ҳамин тавассути рафтори экологӣ ва тарзи зиндагии худ мо метавонем тағйирёбии умумисайёравии иқлимро «назорат» намоем. Ҳар яки мо метавонад дар ҳалли масъалаи ҳалталаби тағйирёбии иқлим саҳми худро гузорад.

Мо дар бисёр мавридҳо аз далелҳои аврупоӣ (дар сурати дастрас набудани чунин далелҳо доир ба Тоҷикистон) истифода намуда, итминони онро дорем, ки маслиҳатҳои пешниҳоднамудаамон ба ҳамагон муфид хоҳанд буд. Зеро дар Тоҷикистон болоравии якхелаи истифодаи нерӯи барқ дар соҳаи маишӣ (қисми зиёди он дар фасли зимистон барои гарм намудани манзил) истифода бурда мешавад, ба назар мерасад. Нақлиёт бошад, сабаби асосии ихроҷи гази CO_2 ба фазои ҳавоӣ асосан дар шаҳрҳои калон (дар Душанбе ин нишондиҳанда зиёда аз 75%-ро ташкил медиҳад) мебошад.

Хомӯш кунед

1. Аз паси худ хомӯш кардани барқро (Ҳангоми лозим набудан) фаромӯш насозед. Хомӯш кардани ҳамагӣ 5 ҷароғи барқӣ (дар он лаҳзаҳое, ки рӯшноии он ба Шумо зарур нест) дар 1 сол 60 Евро ро сарфа карда ихроҷи қариб 400 кг гази CO_2 -ро ба фазои ҳавоӣ кам мекунад.

2. Ҷароғҳои барқии тасфони кӯҳнаатонро бо фурузонаҳои каммасраф иваз намоед. Фақат якто фурузонаки каммасраф дар муддати хизмати худ (онҳо 10 маротиба зиёдтар аз ҷароғҳои барқии тасфон хизмат мекунанд) метавонад 60 Еврои Шуморо сарфа кунад ва ихроҷи 400 кг гази CO_2 -ро пешгирӣ намояд. Нархи фурузонаҳои каммасраф қиммат бошанд ҳам, лекин дар давоми муҳлати хизматашон хело фоидаоваранд.

Оё Шумо медонед?

Айни замон, зиёда аз 1,4 миллиард фурузонаҳои каммасраф ба фуруш рафтаанд, ки самаранокии баландашон сабаби сарфаи нерӯи барқ мегардад ва ин миқдори нерӯро дар 100 истгоҳҳои миёнаи аловие, ки бо ангишт қор мекунанд, истеҳсол карда метавонанд.

Фурузонаҳои каммасраф то 10 маротиба зиёдтар нисбати ҷароғҳои барқии тасфон хизмат расонида 3-4 маротиба камтар нерӯи барқро истеъмол мекунанд.

